

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Самойлик Юлії Василівни
на дисертаційну роботу Хахули Богдана Валерійовича
на тему: «Організаційно-економічний механізм регулювання ринку
продукції племінного свинарства»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктор філософії
за спеціальністю 051 Економіка
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки**

Вивчення тексту дисертації здобувача, автореферату та опублікованих наукових праць за тематикою дослідження, стали підставою для характеристики основних результатів дисертаційної роботи та визначення її відповідності критеріям, викладеним у «Порядку присудження наукових ступенів».

Актуальність теми дослідження. Свинарство є однією із провідних галузей тваринництва, яка забезпечує населення країни високоцінними продуктами харчування, а також є джерелом сировини для харчової, фармацевтичної та інших видів промисловості. Однак, трансформаційні процеси в аграрному секторі економіки зумовили ситуацію, за якою ефективно функціонуюча галузь на сьогодні опинилася в кризовому стані.

Нарощення обсягів виробництва свинини в країні та окремих регіонах можливо лише за умови орієнтації галузі на інноваційний тип розвитку та широкого використання новітніх розробок. Очевидно, що ефективний розвиток свинарства визначається, насамперед, відтворенням основного продуктивного стада, яке в свою чергу залежить від рівня розвитку племінної бази. На сьогодні незадовільними є показники формування кон'юнктури ринку продукції племінного свинарства, які стримують відтворювальний процес у галузі, а також мають негативний вплив на показники конкурентоспроможності галузі товарного свинарства.

У свою чергу, організація племінного свинарства у нинішніх умовах господарювання вимагає вирішення багатьох проблем щодо реалізації резервів

підвищення ефективності виробництва на основі підвищення генетичного потенціалу тварин, забезпечення потреби племінних господарств необхідними матеріально-технічними ресурсами, які дозволять забезпечити розвиток племінного свинарства із використанням інноваційних технологій, модернізації інструментів державної підтримки. Саме тому, на сьогодні необхідно здійснити пошук шляхів щодо відродження племінного свинарства в країні на основі удосконалення інструментів організаційно-економічного регулювання ринку племінної продукції, що визначає актуальність теми даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Актуальність теми підтверджується також тим, що дисертація виконувалась відповідно до плану науково-дослідних робіт Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування племінних господарств» (державний реєстраційний номер 0118U003649), де автором сформовано інформаційний масив економічних даних племінних господарств та проаналізовано їх розвиток, систематизовано інструменти державного регулювання ринку племінної продукції та обґрунтовано напрями їх удосконалення.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Дисертаційна робота Хахули Б.В. характеризується чітко сформульованою метою та завданнями, які дозволили автору поглибити теоретичні положення та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення інструментів організаційно-економічного механізму ринку продукції племінного свинарства.

Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Хахули Б.В. дає можливість стверджувати, що автор системно підійшов до обґрунтування та розробки пропозицій щодо удосконалення інструментів організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства.

Характерним для роботи є комплексний підхід та послідовний виклад матеріалу. Наукові положення, висновки та пропозиції, щовикладені в дисертації

є обґрунтованими з теоретико-методологічної точки зору. Робота має логічно побудову і є завершеним комплексним науковим дослідженням.

Положення, які містяться у висновках та пропозиціях дисертаційної роботи Хахули Б.В., сформовані самостійно і відображають особистий внесок дисертанта у розвиток ринкової теорії і практики. Низка розробок мають практичну спрямованість та відзначаються науковою новизною. Наукові положення, розроблені методичні підходи, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, є достатньо обґрунтованими.

Виконане дослідження має в основі глибокий та багатосторонній аналіз наукових праць вітчизняних та закордонних вчених, аналітичних та статистичних матеріалів національних та міжнародних агенцій. Наукові здобутки автора апробовані на численних науково-практичних конференціях різних рівнів. У процесі вирішення поставлених завдань здобувачем у роботі використано низку сучасних методів наукового пізнання. Розв'язання кожного поставленого завдання зумовило одержання наукового результату різного ступеня новизни.

4. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна результатів дослідження Хахули Б.В. пов'язана з отриманням нового вирішення наукової проблеми щодо формування дієвого організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства. Найбільш вагомими результатами, що відзначають наукову новизну є такі:

1) вперше розроблено концептуальний підхід щодо реалізації державного регулювання ринку продукції племінного свинарства на основі модернізації його інструментів (надання єдиної субсидії, грантів на розвиток суб'єктів малого підприємництва, відшкодування частини прямих понесених витрат на будівництво і реконструкцію спеціалізованих об'єктів, субсидування частини процентної ставки за інвесткредитами, державне випробування ввезених племінних тварин) та удосконалення інституціонального середовища, що сприятиме створенню умов до конкурентоспроможного розвитку галузі;

2) заслуговують на увагу методичні підходи до дослідження ринку продукції племінної продукції, який передбачає вивчення споживчого попиту та

його прогнозування, вивчення особливостей формування товарної пропозиції – виробничі можливості підгалузі, економічної ефективності на рівні господарюючих суб'єктів, що повинно стати основою цілеспрямованого впливу важелів організаційно-економічного регулювання;

3) цінними в науково-методичному плані є розроблена система ознак специфіки ринку продукції племінного свинарства, для якої характерним є комплексність та деталізація ознак, наявність структурно-логічних зв'язків, відмінність у специфіці прояву, природі виникнення, які доцільно враховувати при розробці інструментів організаційно-економічного регулювання, що формуватиме умови щодо підвищення їх дієвості;

4) важливо відзначити обґрунтування та систематизацію сучасних трендів у формуванні товарної пропозиції племінних ресурсів свинарства, які характеризуються наступним: зниження поголів'я свиней у суб'єктах племінної справи; відмінність цільових сегментів, на які орієнтуються постачальники залежно від їх потенціалу; оновлення поголів'я основних свиноматок та кнурів у господарствах переважно здійснюється за рахунок власних ресурсів; у структурі реалізації свиноматок переважають тварини класу «еліта»; низька прибутковість виробництва;

5) безумовним доробком автора є засади бюджетної підтримки галузі племінного свинарства, які включають такі інструменти: запровадження системи ідентифікації тварин для фізичних осіб; передбачення у податковому кодексі звільнення сільськогосподаровиробників від сплати митних платежів при ввезенні племінної продукції, розробка інструментів держпідтримки заходів біобезпеки та стратегічної програми розвитку селекційно-племінної роботи в свинарстві;

6) заслуговують на увагу обґрунтовані здобувачем наукові засади до удосконалення організації селекційно-племінної діяльності суб'єктів племінного свинарства на основі консолідації впливу елементів державного регулювання племінного свинарства, створення сільськогосподарських кооперативів, організації селекційно-гібридних центрів та селекційно-генетичних центрів, запровадження

системи селекційного менеджменту, що сприятиме цілеспрямованому впливу на розвиток племінного свинарства на державному та виробничому рівнях.

Наукове та практичне значення роботи, використання результатів дослідження.

Наведені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають теоретичну та практичну значущість.

Наукова цінність результатів проведеного дослідження полягає в тому, що викладені теоретичні положення дозволяють модернізувати інструменти організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства.

Окремі положення в роботі, що відображають наукову новизну доведені автором до рівня рекомендацій для впровадження в практику, що підтверджується відповідними довідками про впровадження. Зокрема, до роботи додані довідки від Національної асоціації м'яса та м'ясопродуктів України № 46.01/1 від 12.02.2021 р., компанії УкрАгроКонсалт № 84 від 03.03.2021 р., Головним управлінням агропромислового Київської облдержадміністрації №02.01.1/1583 від 31.12.2020 р., Білоцерківського національного аграрного університету № 01-12/422 від 07.06.2021 р.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях зарахованих за темою дисертації. Дисертаційна робота є результатом особистого наукового пошуку здобувача. Наукові ідеї, запропоновані рекомендації та обґрунтовані висновки здобуті автором особисто. Із опублікованих у співавторстві наукових праць, використано лише ті положення, що виникли в результаті власних авторських розробок.

Достовірність та обґрунтованість одержаних результатів, одержаних дисертантом підтверджується їх апробацією на міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, а саме: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті в іноземних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus,

З статті у науковому періодичному виданні іноземної держави, 6 наукових публікацій.

Структура, стиль та мова дисертаційної роботи. Дисертація має традиційну структуру, складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. За своїм обсягом, структурою, повнотою викладення результатів дослідження та оформленням дисертація відповідає вимогам чинного Наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

Дотримання академічної доброчесності. У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні джерела.

Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висуваються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Хахули Богдана Валерійовича за змістом, сформульованою метою, завданнями, висновками та науковою новизною відповідає спеціальності 051 – Економіка. Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науковообґрунтовані теоретичні та методичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки. Відповідає вимогам, встановленим п.п. 9, 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 р.

Дискусійні питання та основні зауваження. Оцінюючи змістовність та значущість для теорії і практики розробок заходів щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства, представлених у дисертаційному дослідженні є потреба звернути увагу і на дискусійні положення.

1. Поділяючи пропозиції автора щодо розвитку об'єктів інфраструктурного забезпечення суб'єктів ринку племінної продукції, вважаємо за доцільне розглянути їх в аспекті прозорого функціонування ринку племінної продукції свинарства на основі формування ланцюга поставок свинини, що дозволить визначити створення цінності як для споживачів, так і для кожного учасника (параграф 3.3).

2. Автор на високому професійному рівні розкриває сучасний стан розвитку свинарства України, зокрема корпоративного сектору (розділ 2). Він наголошує на позитивній ролі держави у відродженні галузі свинарства, зокрема племінного. Проте, в умовах децентралізації змінилися акценти у формуванні та розподілі фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, дисертанту необхідно було б детальніше розглянути роль ОТГ у розвитку свинарства регіону, зокрема племінного.

3. Дисертант значну увагу приділяє питанню інфраструктурного забезпечення функціонування ринку племінного свинарства. Зокрема, заслуговують на увагу пропозиції автора щодо розвитку системи аукціонів з продажу племінних тварин. Проте, поза увагою автора залишилися ринки живої худоби, які в більшості випадків в Україні носять стихійний характер.

4. При оцінці збуту продукції племінного свинарства було встановлено, що основними покупцями вітчизняної племінної продукції є сільськогосподарські підприємства. Проте, як свідчать результати досліджень науковців, значну кількість племінних тварин купують і особисті селянські господарства. У зв'язку з цим, дисертанту необхідно було б більше уваги звернути на вищезазначену проблему.

5. Дисертант справедливо наголошує на проблемі низької конкурентноспроможності вітчизняної племінної продукції племінного свинарства в порівнянні з імпортною. У зв'язку з цим, автору необхідно було б детальніше розглянути питання підвищення конкурентноспроможності продукції вітчизняного племінного свинарства.

Разом з цим, зазначені зауваження не знижують теоретичну та практичну цінність одержаних наукових результатів і позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертаційна робота Хахули Богдана Валерійовича на тему: «Організаційно-економічний механізм регулювання ринку продукції племінного свинарства» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, яке завдяки науково обґрунтованим результатам вносить суттєвий вклад у вирішення проблеми формування дієвого організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства, інструменти якого сприяли б підвищенню ефективності та конкурентоспроможності племінних господарств та повного задоволення у якісних племінних ресурсах потреб свинарських господарств. Робота виконана з дотриманням вимог щодо змісту, структури та оформлення. Положення, висновки та пропозиції автора є достовірними, містять наукову новизну а також мають прикладний характер, що підтверджено документально.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» із змінами, затвердженими Постановою КМУ № 979 від 21.10.2020 р., а Хахула Б.В. заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент –
професор кафедри
економіки та міжнародних
економічних відносин
Полтавського державного
аграрного університету
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

Юлія Самойлик

